

Szegeden játszik a Szabadkai Népszínház

Szabadkára utazott tegnap, a helyiek külön meghívására, a Szegedi Nemzeti Színház 150 tagú operai társulata. Az együttes este a Népszínház épületében Donizetti: *Lammermoori Lucia* című operáját mutatta be.

A két színház közötti együttműködési megállapodás értelmében holnap, szombaton, Szegeden vendégszerepel a Szabadkai Népszínház szerb-horvát tagozata, mely évekkel ezelőtt járt már nálunk. Este 7-től *Goldoni-komédiát* játszanak *Halász perpatvar* címmel, három felvonásban. Vjekoslav Vidosevic rendezésében, Hubko István díszleteivel. Főbb szereplők: Mirko Huska, Jelka Asic, Milan Marodic, Radisa Vuckovic, Irena Jakovic.

Magyar—bolgár idegenforgalom

A magyar turisták egyik kedvelt üdülőhelye a bolgár tengerpart. Ezt jelzi, hogy idén az év első tíz hónapjában több mint 110 ezren utaztak Bulgáriába. Budai András, az Országos Idegenforgalmi Tanács főtitkára, és Mincsó Csuntov, a Bolgár Idegenforgalmi és Üdültetési Bizottság elnökhelyettese megállapodást írtak alá Bu-

dapest, a két ország idegenforgalmának további fejlesztéséről, az 1976—1980-as időszakra.

A megállapodás értelmében mindkét fél elősegíti a szervezett csoportos turizmus, az egyéni és autoturizmus, és többek között az egyéni és szakmai utak szervezését egymás országaiba.

Állati rekordok

A nagy mezőgazdasági múlttal rendelkező országokban gondosan számontartják a tenyészállatok kiemelkedő teljesítményeit, rekordjait. Olyannyira, hogy olykor egy-egy kiváló képességű állat, dinasztiait megalapozó

világhírű és „tisztelőtér” szobrot is állítanak. Legtöbbször nem valamelyik híres versenyló — például a magyar Kincsem (a Verhetetlen), vagy a közelmúlt nagysága, Imperial — kerül a jelképes vagy valóságos szobor talapzatára, hanem jóval „egyszerűbb” állat, például egy valóságos tejgyárként számon tartott tehén.

Hazánkban a háború előtti években néhány fajnak, fajtának világhírű törzsszármazása alakult ki. Legjobb eredményeket sajnos elvitte a háború, és megmaradt utódai csak részben voltak képesek teljesítményeik reprodukálására. Augusta, Belfa, Ruca, Dama — ezek a nevek valóban nem sokat mondanak ma már, de az állattenyésztők jól emlékeznek rájuk. Így például Dama, „aki” 1932-ben 19664 literes teljesítményével világrekordot tartott a tejelő tehének között. A háború utáni években a tenyésztők lassú, szívós munkával egy ideig éppen csak megközelíteni tudták a régi eredményeket. A közeljövőben azonban rekordhullás várható. Az élő tehének közül a Lajtahansági Állam. Gazdaság VI-os kerületének Bébi nevű kóztromai magyar tarka tehene például jó kilátásokkal indul versenybe az új csúcokért. A jelenleg 18 éves állat összesen 15 borjának adott életet — legutóbb ikerborjút ellett! —, és élete során 101 535 liter tejet adott. Bébi még további vemhesítés előtt áll, tehát várhatóan túlszárnnyal majd az eddigi életteljesítmény-csúcsot, amelyet a már nem élő magyar tarka fajtájú Jambor nevű tehén tartott. Jambor 1953—1961 között 102 407 liter tejet adott. Az igazsághoz tartozik, hogy csak négyéves korban vették ellenőrzés alá, ez alatt legalább 25 000 liter tejet adhatott. Ez azonban a szabályok szerint már nem kerülhetett rá a hivatalos rekordlistára, mert nem volt ellenőrzött eredmény.

Ami az egyetlen év alatt elérhető teljesítményt illeti: Dama a maga 19 667 literével még mindig tartja a rekordot.

Huszonöt éves a szatymazi téesz Fizikai dolgozók a vezetőségben

Ünnepi közgyűlésre hívta tegnap délelőtti tagjait a szatymazi Finn—Magyar Barátság Termelőszövetkezet. A huszonöt évvel ezelőtti Szabadság és a Fehér-tó Tsz alapítóira, a mostani szövetkezet két elődjének küldetés munkájára emlékeztek, számba vették az egyesülés utáni fejlődés főbb állomásait, és körvonalazták a további lépések lehetőségét is. Részt vett a közgyűlésen Szendrei Sándor, a MÉM munkatársa, Szilágyi Ernő, a megyei tanács és Tóth Ferenc, a járási pártbizottság osztályvezetője is. Eddigi

Új terv — új szabályozók Nyereségadózás és alapképzés

Az 1976. január elsején életbe lépő új szabályozók jelentős része csökkenti — átlagosan mintegy 35 százalékkal — a vállalati nyereséget. A jelenlegi tervidőszakban évről-évre módosult a tiszta jövedelem költségvetés és vállalatok közötti megosztásának aránya, a központosított jövedelemhányad 75 százalékról kb. 65 százalékra csökkent, s ez is hozzájárult a költségvetés hiányának növekedéséhez. Kétségtelen, hogy a nyereség színvonalának, tömegének mérséklése, a tiszta jövedelem nagyobb mértékű centralizálása javítja a költségvetés pozícióját és a gazdaság belső egyensúlyi helyzetét. Mégsem ez a szabályozók módosításának lényege. Ez a cél ugyanis egyéb módon — példának okáért csupán a nyereségadó növelésével — is elérhető.

A gazdasági növekedés szinte egyetlen forrása a társadalmi termelés és hatékonyságának fokozása, ami vállalati szinten a gazdálkodás javuló hatékonyságával — az előmunka termelékenységének növelésével, az eszközök és az anyagok jobb hasznosításával — biztosítható. A szabályozó módosítások ezeket a hatékonysági követelményeket „mondják el” a vállalatoknak. Példának okáért: az ésszerű munkaerőgazdálkodást segíti — a bérszabályozás mellett — a bérjárulékköltségek — SZTK-járulékok és illetményadók — növekedése. Ugyanezt a célt, az ésszerűtákarékos gazdálkodást kívánja előmozdítani az anyagok tekintetében a termelői árrendezés, amely csökkenti a belső és a külkereskedelmi áruk közötti különbséget és a termelési célú importot támogatja. Az említett módosítások hatására a termelés és a gazdálkodás hatékonyságának javítása lesz a „gazdasági növekedés”, a vállalat boldogulásának egyetlen forrása, lehetősége.

A változások érzékelése érdekében kockáztatjuk meg azt az állítást, hogy az új szabályozó rendszer „nyereségcentrikus”, mégpedig abban az értelemben, hogy minden nyereséggel összefüggő szabályozást újrafogalmazott. Mert nemcsak a nyereség szintje változik, csökken az 1975. évihez képest, hanem a nyereségadózása, vállalati alapok közötti felosztása, sőt az alapok felhasználása is.

Megszűnik a nyereség — eszköz-bérrány szerinti — kötelező kettéosztása, annak helyébe a fizetések és az alapképzés kötelező sorrendje lép. Elsőként a változatlan mértékű községi—városi

hozzájárulást kell kifizetni, levonni a bruttó nyereségből, továbbá — ha van ilyen — a nagyberuházásokhoz kapott állami kölcsön és a fejlesztési alapjuttatás esedékes részletét, járadékát. Ezután következik az általános nyereségadózás.

Két dolgra utalunk ezzel kapcsolatban: mindeddig a költségvetés és a vállalatok kb. 67:33 százalékos arányban osztozkodnak a nyereségen; 1976-tól tehát nemcsak a nyereség tömege, hanem általános adója is alacsonyabb. Ennek a későbbiek során lesz gyakorlati jelentősége: a nyereség-növekményének nagyobb hányada marad a vállalatoknál, mint a korábbi és a jelenlegi nyereségadózási szisztémában. Ezért növekedni fog a vállalatok érdekeltsége a nyereség, a jövedelem gyarapításában, avagy más nézőpontból, nagyobb lesz a költségek csökkentéséhez kapcsolódó érdekeltségük.

Az adózást követő eljárást tömörebben foglaljuk össze: a vállalatnál maradó nyereség 15 százalékát a tartalékalapba kell helyezni, ezután az előírt fizetési, képzési sorrend tiszteletben tartásával dönthet a vállalat, mennyi nyereséget fordít fejlesztési-, illetve részesedési alapképzésre. A vállalatok csak bizonyos mozgásteren belül dönthetnek szabadon, mert a fejlesztési alapképzésnek van bizonyos kötelező minimuma is, amelynek fedeznie kell az állammal, a bankokkal és a más vállalatokkal kapcsolatos fizetési kötelezettségeket. Lényeges körülmény, hogy a fejlesztési alapképzést már nem terheli további adó, ezzel szemben a részesedési alapképzés után — ha túllépi a bérköltség 2 százalékát — progresszív adó — a bérfejlesztési befizetés — következik, de ez már a részesedési alapot terheli.

Mi lesz a végeredmény?

Garamvölgyi István

Fiatalok a pódiumon

Újsághír, plakát, s háromezres meghívó röptette szét az elmúlt hónapban a Simon Istvánról elnevezett vers- és prózamondó verseny híreit. A rendező Ifjúsági Ház szeptember óta számos kezdeménnyel jelezte: új utakon jár, tudatosan készül birtokba venni a szegedi fiatalok jövőbeni Tisza-parti színhelyét.

A Tanácsköztársaság úti pinceklubban megpezsztült az élet, új csoportok szerveződtek, s aktívabban lettek a régiók is. Ma már utakon egyre több fiatal beszél az új Ifjúsági Házzal, s tettekbe váltja szándékát: méltónak lenni a régenvárt otthonra. Ennek jegyében született a gondolat; legyen a háznak amatőr színjátszó csoportja, s legyen ez a szegedi fiataloké! Ma ugyanis ritkán hallat magáról városunk amatőrmozgalmának ez az ága. Az Ifjúsági Ház nemcsak a felvitelét, hanem az újkezdést vállalta magára. A szavalóversenyt az érdeklődők köré foglalta, a tehetségről is tájékozott.

A felhívásra közel száz jelentkező, a selejtezőkön hatvanötven léptek pódiumra, akik közül tizen-

hat a döntőnek is résztvevője lehetett. A jelentkezők között volt munkás és értelmiségi, gimnazista, főiskolás és szakmunkásképzőbe járó. Csak egyetemista nem. Együtt indult, izgult és versenyzett a városunk ifjúságának csaknem minden rétegét képviselő versbarátok csoportja. Szám szerint a gimnazisták álltak az élen, mégis jóleső érzés volt így együtt látni a fiatalokat. A pódiumon váltakozó sikerrel szerepeltek, a döntő azonban a munkásfiatalként sikerült hozta. Nem lehetett ott mindenki, de akik részt vettek a döntőn, mindannyian győztesnek tekinthetők. Rendező, versenyző, hallgató, zsűritag és elnök igazolhatja ezt. S a majdani színjátszó csoport.

Mert a verseny csak a kezdet volt. Jövőre a népköltészet köréből válogatnak, addigra azonban a mostani versenyzők egy részéből, s a további jelentkezőkből magukalul a színjátszó csoport. Az Ifjúsági Ház Simon István-szavalóversenye méltó volt az alkalomhoz. Nemcsak a szándék, válik azzá a jövő céljaiban is!

Nagy László

Új könyvek

125. LEVEL. „Búcsúszom az élettől, éljen a szabad Franciaország! Sokszor csókolok mindenkit, de különösképpen Mimit, akit annyira szerettem. (Nehogy a templomban sápirozatok, mert én tisztességes munkás vagyok.)” Etienne Carieu 42 éves francia halász 1944 júniusában írta ezeket a sorokat, mielőtt a német fasiszták őt társával együtt kivégezték. Egy szovjet lányt, akit a megszállás elleni harcban való részvétel miatt a németek elfogtak, iszonyatosan megkínáltak, majd kivégezték, ezt írta saját vérevel cellájára falára: „Marina Grizun vagyok, a Komszomol lánya, akit július 26-án a németek megöltek. Barátjaim és elvtársaim, boszszújátok meg, álljatok boszszút mindenkiért, aki a németek kezén veszett el...” Ilyen és ehhez hasonló megrendőző dokumentum összesen 125 olvasható a Zrínyi Kiadónál megjelent fenti című kötetben, amelyeket Nagy Magda válogatott és fordított. A leveleket utolsó órájukat élő, agyonkínzott, meggyőzött halálraítéltek írták, ezért a fordító — nem csupán kegyelethibát, hanem a szövegek történeti hitelességének megtartása érdekében is — nem törekedett a mondatok tökéletesítésére, csiszolására, csupán az olvashatóság szempontjait tartotta szem előtt. A könyv minden sora önmagáért beszél, és azoknak állít emléket, akik emberek maradtak az embertelenségben.

HEGEDŰS GÉZA: EUROPA KÖZEPÉN. Négy kötetre tervezett sorozat első része ez a Szépirodalmi Könyvkiadónál megjelent 830 oldalas könyv, amely három regényből és egy novellából áll. A harmincas évektől 1945-ig vezet az olvasót. Tulajdonképpen a felszabadulás krónikája. A következő kötetekkel együtt a megrogyant régi világ és a szabadság elnyerése utáni élet epikus körképének ígérkezik. Az útvesztő című kisregény a fasiszmusba és háborúba rohanó országot mutatja meg két testvér sorsában. A Dermesztő hidegben pillanatképp a háborúról, a sötétség órái interaktáltak és elítéltek története, és a szabadság, a Bojár Bálint egy jó házasság megrendüléséről szól a koalíciós korszak első heteiben. A teljes négykötetnyi regénycikluson belül ez az első kötet önmagában is teljes értékű, epikusan zárt egység. Az 1912-ben született szerző művei egyébként az elmúlt év-

tizedek alatt széles körben népszerűvé váltak, hiszen ezekben múltunk évszázadait, az emberiség világtörténelmi és mondai örökségét és saját nemzedékének testi és szellemi kalandjait dolgozta föl.

SARKADI IMRE: NOVELLÁK. Czine Mihály írja a könyv előszavában: „Sarkadi... a nagy jellemkövetkezettségével nézett szembe önmagával... Nem adta egy percre sem meg magát, olyan lázas elszántsággal kereste az élet értelmét, az újkezdés lehetőségét, mint régebbi hőse, Bíró Máté, aki a tanyai kút mélyéről küzdött föl magát ismét a napfényre. Utolsó műveinek is az a tanulság, hogy nyitva az út az értelmes életbe.” A korábban kötetben megjelent novellákat is közli most a Szépirodalmi Könyvkiadó által közreadott könyv. Külön ciklusban szerepelnek a napilapokban, folyóiratokban annak idején elszórva napvilágot látott elbeszélések. A Sarkadi-életműsorozatnak ez a negyedik, utolsó darabja egy tehetséges nemzedék talán legtehetségesebb tagját mutatja be.

UDVARY GYÖNGYVÉR—VINCZE LAJOS: MESTROVICS. Aki Jugoszláviába utazik és ellátogat Splitbe, Zágrábba, Újvidékre, felmeleg az Ávalára, mindenütt találkozik a nagy szobrász, Ivan Mestrovics lenyűgöző művészetével. Korunk e nagy mestere nagy elődeihez kapcsolódik, a görögökhöz, Michelangelóhoz, Rodinhoz. Egy szovjet kritikus szerint az ő művészete által fordult a világ figyelme a jugoszláv népek sorsára. Legjobb szobrai a nagy népi hősök és szabadságküzdelmek korát, eseményeit idézik, független államban egyesülésre ösztönözve a népeket. Az analfabéta dalmáciai pásztorfiúból lett alkotó óriási életéről, munkásságáról szól a Gondolat Kiadónál megjelent könyv. A szerzők rámutatnak, hogy Mestrovics életpályája egyszerűen tartozik a mesék birodalmába és példázza a jellegzetes 20. századi művészetet. Szülőföldjének fenséges tájával, népének hősi harcokkal zsúfoltt történelme művészetének örök ihlető maradt. Egy kortárs magyar művész így jellemezte az ő rendkívüli hatású szobrait: a horizont pereméről szökkennek fel tekintetünk elé, mint a sziklák, hegygerincek és az égig fellobbanó lángok.